

Fokus: Marlborough

”Kunderna älskar vinerna, vinhandlarna klappar förnöjd sina plånböcker som fylls på av framgångsvinerna, mark bryts ständigt och nya rankor får liv för att möta efterfrågan, ett helt land har blivit känt just av den här anledningen och druvsorten sauvignon blanc har fått en hemmaplan som är så tydligt definierad att nästan inget annat därifrån får något utrymme.

Det har just varit med sauvignon blanc som Marlborough vid det nordöstra hörnet av Sydön på Nya Zeeland har blivit känt över hela världen. Framgången har varit smått sensationell, för tio år sedan odlades vin på 6 381 hektar, idag räknar man in 23 232 hektar här. Det gör Marlborough till landets överlägset största vindistrikt, hela 73 procent av landets totala vinproduktion kommer faktiskt härifrån. Den berättelse om distriktet Marlborough och dess viner som vi hör här i Europa är faktiskt lite annorlunda än den man möter när man reser runt i det stora distriktet. Förvisso är det, precis som världsryktet har lärt oss, sauvignon blanc som dominerar landskapet, vinlistorna och samtalen, men det finns så mycket mer att upptäcka. Allt som idag är har sin naturliga förklaring i historien. När de allra första små vingårdarna planterades 1873 av den skotska immigranten David Herd, var det i Ben Morven Valley i det område som idag kallas Southern Valleys. Någon omfattande odling rörde det sig dock inte om och mycket till inspiration för andra jordbrukare var han inte heller. Särskilt mycket vin skulle därför inte planteras under en överskådlig framtid.

I mer modern tid skulle en del vingårdar planteras på 1960-talet, men det var först när den stora firman Montana började plantera vin i större skala från 1973 och framåt som Marlborough började ta skepnaden av ett riktigt vindistrikt. Eftersom det just var sauvignon blanc som planterades kom Montana och Marlborough vid den här tiden att förknippas med den aromatiska druvsorten. Huruvida andra druvsorter kunde prestera bättre tog man aldrig reda på. På firman Montana var man heller inte nämnvärt fokuserad på jordarnas beskaffenhet och köpte därför ett större landområde i Brancroft Valley, även det i den södra delen av dalgången, och etablerade sin Brancroft Vineyard. Även om det inte rörde sig om viner av exklusiv kvalitet blev de så populära att de snart kom att definiera Marlborough som distrikt och till och med hela Nya Zeeland som vinland. Såklart ville andra odlare följa deras framgångsexempel och därmed kom sauvignon blanc att personifiera distriktet Marlborough.

Trots omfattande och alarmerande rapporter sedan slutet av 1800-talet om den förödande vinlusen, valde man här på Nya Zeeland, liksom i Australien och stora delar av Nordamerika, att plantera sina vingårdar på rankornas egna rötter. De första tecknen på vinlusens närvaro började synas 1984 och i början av 1990-talet var lusen spridd över hela dalgången. Omplanteringen gjorde att den totala arealen ökade så pass mycket att odlarna erbjöds stöd för att rycka upp en del av sina vingårdar. År 1999 fanns det bara omkring 3 500 hektar vingård kvar här och samma år fanns det 60 vinerier.

I början av 2000-talet var det framför allt den norra delen av Wairau Valley som planterades med vin och det området som framför allt intresserade de små odlarna som etablerade sig var det tidigare floddeltat som med sina grusiga och väl-dränerade jordar breder ut sig från sammanflödet av Waihopai

River till Wairau River inåt land och ut mot kusten i öst. Denna triangel kan mycket väl ses som det allra bästa området för sauvignonviner med distinkt druv- och ursprungs-karaktär och de flesta av de bästa firmorna har också sina vingårdar här.

Här hittar man **Cloudy Bay Vineyards**, en av de verkliga kvalitetsfirmorna som också tidigt syntes på exportmarknaderna och bidrog till att etablera Marlborough. Till skillnad från de mer kommersiellt volymproducerade och ofta lite lättare vinerna från firmor som Montana, bjöd vinerna från Cloudy Bay Vineyards på ett djup och intensitet i tillägg till den nästan övertydliga druvkaraktären av sauvignon blanc. Men det var just tydligheten som gjorde att sauvignonvinerna kom att bli så uppskattade bland konsumenterna. Och priset, ska tilläggas. De nyzeeländska vinerna har alltid varit väldigt måttligt prissatta.

Provar man ett stort antal viner från Marlborough sticker firmans viner ut, såsom den **2013 Cloudy Bay Sauvignon Blanc** (nr 82623 / 241 kr / **89 LGP**) som tillsammans med ett par andra sauvignonviner positionerade sig ett av de allra bästa. Den typiska fräschören finns här, sparris, fläder och äppelfrisk Granny Smith, men det finns ett helt annat djup i detta vin jämfört med den övervägande mängden vin härifrån som skapar en sammantaget mycket finare balans. Man hittar till och med nyanser och energi av mineral i den fina smaken.

Så gott som all sauvignon blanc från Marlborough är maskinskördad med stora skördeuttag, musten är jäst i ståltankar och praxis är att inte låta vinet genomgå malolaktisk jäsning, eftersom många vinmakare menar att vinet i så fall skulle förlora en del av spänsten och framför allt mycket av sina friskt grönaromatiska toner. För att balansera den ofta skarpa äppelsyran låter man därför en liten släng restsötma finnas kvar i vinet. Problemet med den här hållningen är att väldigt många sauvignonviner därmed tvärtom önskan kan komma att upplevas något obalanserade, lite väl påtagligt syrafrisk för sina förhållandevis lätta kroppar med en liten efterhängsen fruktsötma. Det finns otaliga exempel på den här typen av mer kommersiellt framställda och publika sauvignonviner, tyvärr alltför få viner av riktigt hög och elegant kvalitet.

En firma med relativt stor volym och som gör viner av hygglig kvalitet är **Nautilus Estate** i den inre delen av dalgången. Storleksmässigt landar man kring 100 000 lådor vin om året från cirka 70 hektar stora vingårdar och lika stor andel vingård som kontrakteras från sex odlare. Sauvignon blanc är en betydelsefull druvsort och druvorna skördas maskinellt.

”Vi skördar alltid under natten för temperaturens skull”, säger Brett Bermingham, som är vinmakare här. Han berättar vidare av sauvignon blanc gärna kan få ge stora skördar, att det inte påverkar vinet negativt. En annan sak han betonar är att en lite högre mognad inte heller är av ondo för vinet.

”Sauvignon blanc är en intressant druvsort, vi har provat att beskära den hårdare och ta ut mindre skördar, men vinet blir inte bättre av det”, säger han och lägger till att ett uttag kring tio eller till och med med tolv ton per hektar, vilket är ovanligt högt, är helt perfekt. ”Under mina 13 år här i dalgången

har jag inte sett en enda odlare som tar ut mindre än åtta ton per hektar", säger han.

"Jag ser gärna att druvorna har en ordentlig mognad, men utan att sockerhalten har skjutit i höjden, och att musten har ett lite lägre pH-värde", säger han när vi talar om vinifieringen. Det är, enligt honom, ett bra sätt att hålla vinets syra i schack.

Vinets karaktär styr han sedan till stor del med vinmakningen. Som en av få producenter på Nya Zeeland låter han nämligen druvskalen ligga kvar i musten upp mot tolv timmar för att styra stilen, inte minst aromen och intensiteten.

"Ju längre tid skalen ligger kvar i druvjuicen, desto mer fruktig karaktär får vinet", säger han och visar ett par specialdesignade ståltankar för ändamålet. Vill han göra vinet lite gräsigare och stramare, undviker han skalkontakt eller låter den sträcka ut sig till maximalt ett par timmar, och i så fall enbart under pressningen.

Jag själv föredrog deras stramare och gräsigare **2013 Twin Islands Sauvignon Blanc (88 LGP)**, med en tydlig karaktär av krusbär och Granny Smith, före den i Sverige mer bekanta **2013 Nautilus Sauvignon Blanc** (ca 155 kr / **87 LGP**), som har ett par grams restsötma och lite större parfym och rikare frukt, men som också känns lite mer publikt tillrättalagt.

Alla producenter arbetar dock inte utifrån den senare idén, holländaren Ruud Maasdam som 1997 grundade sin firma **Staete Landt Vineyards** i den här delen av dalgången har en helt annan idé om hur vinerna ska smaka. Från sina idag 21 hektar stora vingårdar gör han en svit olika typer av viner av pinot gris, chardonnay, viognier, pinot noir och syrah. Och såklart också sauvignon blanc.

Vid besöket på egendomen i januari i år provade vi **2013 Annabel Sauvignon Blanc (89 LGP)** som till ungefär lika delar har jästs i ståltankar, ett cirka 2 500 liter stort ekfat samt ett antal mellan sex och tio år gamla små franska ekfat. Någon ekfatskaraktär stod dock inte att finna, för det är faten för gamla, istället har lagring på jästfällningen gett vinet en finstilt textur som skapar en lite finare balans än vad genomsnittet av viner i dalgången har. Hade vinet provats helt blint hade det troligen placerats någonstans i Loire.

"Jag tror att min europeiska bakgrund har påverkat mig och satt en referens till hur vinerna ska smaka", säger Ruud när vi talar om hans klassiskt formgivna viner, sauvignonvinet såväl som de stramare pinot- och syrahvinerna.

Att vinerna från **Clos Henri**, som ligger i den sydvästra delen av Wairau Valley, också en mer klassisk på gränsen till fransk stil beror på att firman är grundad av Domaine Henri Bourgeois, en av de främsta odlarna i Sancerre. Här visar man att de franska metoderna med lägre uppbindning av rankorna, högre planteringstäthet och mindre lövverk bidrar till en lite större finess i vinet. Alltjämnt är deras **2012 Sauvignon Blanc** (nr 6402 / 149 kr / **89 LGP**) lite knuten och stramt fruktig och att tio procent av musten är jäst i neutrala ekfat och sedan lagrats en kort tid på sin jästfällning noteras mer genom en lite krämigare textur än doftmässigt. Det är riktigt trevligt.

Det är lätt att hitta fina viner av sauvignon blanc när man reser runt i Marlborough. Mycket av det bästa är för hantverksmässigt och småskaligt, därmed lite högre prissatt, för att nå ut till den breda massan på exportmarknader världen över. Det världens vinkonsumenter därför får hålla tillgodo med är de volymproducerade kommersiella varumärkena tillverkade av alla de storfirmer som har etablera sig här.

Montana, ett märke ägt av den internationella jätten Pernod-Ricard (sedan de 2005 köpte Allied Domecq, som i sin tur hade köpt firman av Corbans, som ägt Montana sedan 1998) är den allra största aktören här. En annan gigant med tillverkning här är Constellation Brands. Dessa firmor har sina enorma vinerier i den södra utkanten av Blenheim.

En av de stora aktörerna är **Yealand Vineyards**, som äger en över 1 000 hektar stor och mycket vacker vingård ute mot kusten i Awatere Valley. I många avseenden är det här en fantastisk vinegendom, så vacker att den inte bör missas om man är i området, men liksom de allra flesta andra storfirmer utgörs så gott som hela produktionen av enklare viner med gles frukt och i det här fallet en påtagligt hög syra. Deras billigare viner kan man lätt stå över, men storleken på vingården gör att det också finns finare lotter som man lägger mer hjärta i att skapa finare viner av.

I Waihopai Valley i den allra sydostligaste delen av Wairau Valley hittar man också en av de större producenterna. Firman har sin historia i Wither Hills Winery, som bland annat gör trevliga pinotviner, som såldes till Kirin Brewery av grundaren Brent Marris. Han plöjde in vinsten från försäljningen i en helt ny firma, **Marisco Vineyards**. Den första årgången gjorde man 2005 och idag har man omkring 300 hektar vingård, det allra mesta sauvignon blanc, men är i färd med att plantera mer vingård och även köpa mer land. Prognosen är att man inom en snar framtid ska ha uppåt 650 hektar vingård. Det här är ett seriöst projekt, vineriet är stort men fortfarande inte helt färdigställt, vinerna av lite rikare och yppigare slag och på väg att hitta rätt rent stilmässigt. Bäst hittills är ett par utomordentligt fina botrytisviner av sauvignon blanc med alkoholhalten kring elva procent och restsötma på cirka 180 gram per liter. De torra sauvignonvinerna är också fina, men särskiljer sin inte nämnvärt från andra bättre viner från exempelvis Cloudy Bay.

Länge var det den nordliga och något varmare Waipara Valley som utgjorde hela vinregionen Marlborough. Det var faktiskt först 2002 som de första vingårdarna planterades i Awatere Valley och året därpå planterades vin i större omfattning också i de dalgångar som löper i nästan nordsydlig riktning söder om Wairau Valley, i marker som var både torrare och hade en helt annan typ av jord. Medan Wairau Valley är mer eller mindre flack, har vingårdarna här exponering åt olika väderstreck. En stor planteringsvåg sköljde över Wairau Valley 2004 och året därpå lät ett par av de större firmorna till och med plantera vin allra längst ut mot kusten i öster, trots att marken där har en del salta avlagringar. De menade på att det var här som de mest distinkta vinerna av sauvignon blanc kunde odlas. I själva verket etablerade de sina vingårdar där eftersom marken var billig, så låter i alla fall diskussionerna i trakten.

Idag täcker sauvignon blanc hela 17 829 hektar av dalgångarnas totala areal, vilket bara det faktiskt utgör drygt hälften av landets totala vingårdsareal. Att sauvignon blanc är så dominant har inneburit att distriktet i stort sett enbart har blivit känt för just den druvsorten. Det gör att man lätt missar att här också odlas chardonnay på 1 027 hektar och pinot noir på hela 2 397 hektar.

Lawson's Dry Hills i den södra delen av Wairau Valley är en firma som har gjort en lyckad satsning på pinot noir. Förvisso har man gjort sig mer känd för sin gewürztraminer, planterad i början av 1980-talet och under många års tid såld till Nobilo, och även om de 120 hektar man till lika delar äger och köper druvor från är planterat med sauvignon blanc till cirka 60 procent, är det just den lilla mängden pinot noir som sticker ut. Deras **2012 Pinot Noir Reserve (89 LGP)** av tre franska kloner och två amerikanska från framför allt Waihopai Vineyard i den sydvästra delen av Waipara Valley, har jästs i små öppna jäskar och sedan lagras i 228 liter små ekfat som till 25 procent är nya. Faten noteras svagt, men det är den intensiva och något blommiga röda bärfrukten som står överst och gör vinet både elegant och charmerande. Det här vinet står sig utmärkt i konkurrensen av pinotviner i Marlborough och kan definitivt räknas in bland de allra finaste.

I takt med att Marlborough utvecklas som vindistrikt, kommer vi se allt fler nyanserade och bättre viner av sauvignon blanc och även mer pinotviner. Kanske är det just med pinot noir som distriktet kommer att utvecklas allra mest. Det finns nämligen ett växande antal pinotviner av kvalitet härifrån, utöver dem från Lawson's Dry Hills också ett par från Clos Marguerite (se separat artikel i detta nummer), Staete Landt Vineyards, Nautilus Estate, Whitehaven och Vavasour.

Klimatet formar vinerna

Tack vare bergskedjan Richmond Range, som löper utefter hela den norra delen av dalgången, ligger Marlborough något skyddat från nederbörden och de kraftiga vindarna som drar in från norr. Den årliga nederbörden ligger därför på måttliga 655 millimeter och den faller främst under vintern. Tack vare svala brisar från havet i öster är vingårdarna svala nog för att odla aromatiska druvsorter, och mer gröna än blå sorter. En viktig aspekt som framhålls av odlarna här är att man har stora temperaturskillnader mellan dag och natt och tack vare de svala nätterna sträcks växtsäsongen ut och bidrar till att man kan framställa viner med stor fruktintensitet och hög naturlig fruktsyra. Kring staden Blenheim har man generellt sett flest antal soltimmar på hela Nya Zeeland under en växtsäsong, vanligen kring 2 400 till 2 500, vilket är något mer än till exempel Hawkes Bay.

Jordarna domineras av gamla, ofta djupa och bitvis steniga grusjordar som är sprungna ur det smältvatten som fördes med glaciärerna och även avlagringar från översvämmade floder. Tittar man lite mer detaljerat på geologin upptäcker man ett större och mer komplicerat jordmönster som ger förutsättningar för stora variationer i stil och kvalitet. Området kring Raupara är det stenigaste, den lägre delen av Wairau har mer lerhaltig och mindre väl-dränerad jord och håller därmed fukten bättre. En

del vinmakare håller just det som positivt, eftersom de så inte behöver bevattna lika mycket.

I de södra dalgångarna, de kallas Southern Valley, är inslaget av lera mycket större och även om man också ser sauvignon blanc här, är det framför allt här man odlar pinot noir. Och pinot noir har absolut förutsättningar att producera riktigt bra viner här.

Marlborough, inte ett distrikt, utan flera

Sett utifrån får man lätt tron att Marlborough är en enda stor vidsträckt dalgång med i stort sett samma förutsättningar jord- och klimatmässigt. Det är åtminstone den bilden man som vinkonsument får genom de stereotypa sauvignonviner som exporteras därifrån.

Det viktigaste deldistriktet i Marlborough är tveklöst Wairau Valley i den norra delen av regionen. Det är en stor och mestadels flack dalgång som löper i östvästlig riktning där jordarna till allra största del består av gamla, grusiga flodavlagringar, inte minst i den östra delen av dalgången som en gång var ett floddelta. Då dalgången är stor är förutsättningarna för odling också av skiftande slag. Medan vingårdarna i vissa delar av den inre delen av dalgången kan vara svalare och torrare, finns här också vingårdar med mycket stenigare och därmed mer varma jordar i vilka druvorna både mognar tidigare och når en lite högre mognad. Utåt kusten i öster har havet en temperaturreglerande effekt på vingårdarna, men här drar det också in en svalkande kustbris. Beroende på varifrån vinerna kommer, kan det alltså finnas betydande ursprungsskillnader. Sauvignonvinerna från Marlborough är således inte en typ av vin, utan många!

I den södra delen av denna stora dalgång, ner mot bergskedjan Wither Hill Ranges, ligger en serie dalgångar som löper i mer nordsydlig riktning. Dessa är från väster till öster Waihopai Valley, Brancroft Valley, Omaka Valley och Ben Morven Valley. Även om de generellt sett har både djupare och mer lerhaltiga jordar, vilket genererar i något fylligare, fruktigare och mjukare viner, är dessa dalgångar överlag svalare än vad vingårdarna i Wairau Valley är. Det beror till största del på att sval luft pressas ner från bergen. Då vissa vingårdar har en mer sydlig exponering, kan de vara riktigt svala. Även om sauvignon blanc också här är den dominerande druvsorter, odlas här en stor andel pinot noir som ger intensivt fruktiga och aromatiska viner.

Söder om dessa dalgångar reser sig en bergskedja som avskiljer dessa norra dalgångar från Awatere Valley i söder. Även den sträcker sig från inlandet till kusten i öster, men är mycket mindre och smalare, mellan fem och tio kilometer bred. Den första vingården planterades så sent som 1986 är av Peter Vavasour, men idag finns här cirka 5 000 hektar vin planterat. De vingårdar som ligger uppåt sluttningarna av denna bergskedja njuter av ett något svalare klimat tack vare altituden och med de magrare lössjordarna (under vilka en bädd av kalkstensliknande jord, påminnande om den i Saint-Emilion) får man också lägre skördeuttag här. I den här miljön odlas pinot noir med stor framgång, men härifrån kommer också mer distinkta, gräsiga, stramt torra och friskt aromatiska viner av sauvignon

blanc, som nästan alltid är torrare och stramare än de från Wairau Valley. En allmän uppfattning är att Awatere Valley är ett av de allra bästa områdena för sauvignon blanc i Marlborough. Denna tes stöds också ofta av blindprovningar.

”